

17. tétel

Határozza meg a jog fogalmát! Mutassa be a jogágakat! Sorolja fel a jogforrásokat! Mit jelent a jogszabály hatálya és érvényessége? Beszéljen a magyar közjogi rendszer felépítéséről!

Kulcsszavak, fogalmak:

- A jog fogalma
- Jogágak
- Jogforrások
- A jogszabály hatálya, érvényessége
- A közjogi rendszer felépítése
- Legfőbb közjogi méltóságok
- Közjogi méltóságok

Jog fogalma: Szokásokon alapuló szabályok rendszere, amelyek mindenkire nézve kötelező érvényűek. A jog olyan, az állami akaratot kifejező szabályrendszer, amelyet az állami szervek alkotnak.

Amit a jog nem szabályoz, azt szabad. A jogszolgáltatás nem mindig lesz igazságszolgáltatás, a társadalomban kialakuló igazságérzetet próbálják a jogalkotók, legtöbbször késve, törvény vagy más rendelet által jogrendszerbe iktatni.

Jogágak: A jogrendszer áttekintésére hozták létre az úgynevezett jogágakat. Ezek már szakma szerinti csoportosítását adják a jogrendszert képzőknek.

A jogág rendszere a következő:

1. államjog vagy alkotmányjog
2. Polgárjog
3. polgári eljárás jog
4. munkajog
5. föld jog
6. Családjog
7. államigazgatási, közigazgatási jog
8. pénzügyi jog
9. nemzetközi jog
10. büntető jog
11. büntető eljárási jog

Ha valamilyen konkrét jogesettel kell foglalkozni egy jogásznak, akkor először azt kell eldönteni mindig, hogy melyik jogászhoz tartozik a jog.

Jogforrás: A jogforrás alatt alanyi vagy tárgyi jogforrást értünk, ahol az alanyi jogforrások a jogalkotó szervek, a tárgyi jogforrások pedig maguk a jogszabályok.

Jogszabályok rendszere igazodik az államszervezet rendszeréhez, így a legfontosabb jogforrás az alkotmány.

Ezután a rendszerben a törvények következnek, ezeket az országgyűlés hozza létre. Következő szinten a kormányrendeletek vannak. Majd a miniszter és a miniszteri rendeletek. Ezt követik a különböző hatósági és az önkormányzati rendeletei. Az alsóbb szintű jogszabályok csak úgy fogalmazhatók meg, ha nem mondanak ellent a felső jogszabálynak.

Jogszabály érvényessége: Egy jogszabály érvényessége alatt azt értjük, hogy a jogszabály megfelel a rá vonatkozó jogszabályoknak. Ez azt jelenti, hogy a jogszabályt az arra jogosult szerv vagy személy az erre előírt eljárási rend betartásával hozta létre, ezt hívják formai vagy alaki érvényességnek.

Több szempont szerint határozzuk meg:

- a kibocsátásra jogosult szerv hozta meg
- a jogalkotási szabályoknak megfelelően hozták-e meg
- a jogszabályt megfelelő módon hirdették-e ki.

Jogszabály hatályossága: Amikor a jogszabály hatályáról beszélünk, akkor azt határozzuk meg, hogy a jogszabály milyen esetekre vonatkozik, milyen esetekben alkalmazandó, milyen esetekben fejt ki következő erejét.

A hatály tekintetében négy aspektust, hatályt szakás megkülönböztetni.

- tárgyi
- területi
- időbeli és
- személyi

A jogszabály egészének hatályba lépése napját a jogszabály egyik rendelkezése általában maga határozza meg. Egyben a jogszabályok a hatályba lépésük napjával általában hatályon kívül helyezik azokat a jogszabályokat, amelyek ellentétesek lennének vele. Ritkán előfordul az is, hogy a jogszabály maga mondja ki önmagáról, hogy mikor veszti hatályát, illetve az is, hogy valamely rendelkezésének hatálybalépéséről nem rendelkezik, hanem e rendelkezés hatályba lépéséről későbbi jogszabálynak kell majd rendelkeznie. Amíg valamely jogszabályi rendelkezés ki nem mondja egy jogszabály hatályba lépését, addig a jogszabály, még ha érvényes is nem alkalmazandó.

Magyar közjogi rendszer felépítése:

A közjog vertikális felépítésű, az államszervezet működését, az államéletet illetve az állam – állampolgári viszonyrendszert feltétlen érvényesülést igénylő alapvetően imperatív szabályokkal rendezi. A közjog közérdek joga.

Alapvető részei:

1. Alkotmányjog: az állampolgári alapjogokra és kötelezettségekre, az államszervezet felépítésének alapelemeire vonatkozó jogág.
2. Közigazgatási jog: Az állami végrehajtó hatalom működését szabályozó jogág.
3. Büntetőjog: a legalapvetőbb társadalomra veszélyes cselekményeket szankcionáló jogág.

A közjogi méltóság alkotmányos berendezkedés szempontjából kulcsfontosságú tisztség viselője. Ennek felsorolása hazánkban a következő:

1. Magyar Köztársaság elnöke (dr. Áder János)
2. A Magyar Köztársaság kormányának miniszterelnöke (Orbán Viktor)
3. Az Országgyűlés elnöke (Kövér László)
4. Az Alkotmánybíróság elnöke (Lenkovics Barnabás)
5. Kúria (volt legfelsőbb bíróság) elnöke (Darák Péter)